

ניצוצי אורה מתורתם ודרכיהם של אבותינו ורבותינו הקדושים מאורי הדורות זיע"א

מן הבהמה

כתב רבנו בחיי:

ולא מן החיה, הכשיר הכתוב לצורך קרבן הבהמות שהן נרדפות ופסל החיות שהן רודפות. ומזה דרשו חז"ל (בבא קמא צג.) **הוי מן העלובין ולא מן העלובין מן הנרדפין ולא מן הרודפין**, שהרי אין לך נרדפים בעופות כתורים ובני יונה והכשירין הכתוב לגבי מזבח, ואם כן בין בבהמות בין בעופות לא הכשירה תורה למזבח אלא הנרדפין, וזהו שאמרו הוי מן העלובין ולא מן העלובין, מן הנרדפין ולא מן הרודפין, הוכיחו אותו חז"ל מן הפסוק שאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, וענין הכתוב כי קרא הכתוב העלובים אוהביו והמשילם כשמש, לפי שהשמש היה עלוב כשקטרגה הלבנה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, וכשם שהמשיל עלבונם עלבון השמש כן המשיל שכרם וזכות אור נפשם לזכות אור השמש, כצאת השמש בגבורתו.

יקריב אותו לרצונו לפני ה'

כתב הכלי יקר:

לפני ה' וסמך. פירש"י אין סמיכה בבמה, כי במה לשון גבוה ורז"ל אמרו (סוטה ד ע"ב) **כל מי שיש בו גסות הרוח כאילו בנה במה** שנאמר (ישעיה ב כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל תקרי במה אלא בבמה. כי כל הבונה במה לעצמו רוחו גבוהה וגסה עליו כי כן מצינו בלשון רז"ל (חגיגה כב.) שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו. ע"כ אינו לפני ה' וכו'.

פרשת זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק

כתב הרמב"ם בספר המצות מצוה קפט:

היא שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק בהקדימו להרע לנו, ולשנוא אותו בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרו העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן.

תמחה את זכר עמלק

כתב הגאון ר' אלחנן וסרמן זצוקלה"ה במאמר אומר אני מעשי למלך:

נצטוינו גבי ז' אומות לא תחיה כל נשמה וגבי עמלק תמחה את זכר עמלק, ופרש"י שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה וכו', והנה עמלק כל חפצו היה אלא להנאתו אלא להכעיס נגד הקב"ה ולבוזת כבוד שמים בכל יכלתו, נוטל מילות וזורקן כלפי מעלה, נמצינו למידין מזה כי **העושים להכעיס הן מזרע עמלק**, וכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור, המלחמה הזאת קיימת בכל הדורות עד בוא המשיח, בדורות הקודמים ניהלו המלחמה זרע עמלק מאומות העולם, אבל מעת שפרקנו עול התורה שרצו זרע עמלק בתוכנו ונתרבו בינינו המומרים להכעיס, ועל הללו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחו מן העולם.

בימינו אשר זרע עמלק מתגברים מאד אצלינו, העצה האמיתית היא להלחם נגדם בזרוע ממש, אבל לפי המצב כעת קשה לקיים העצה הזאת בפועל, אבל אפשר לנו לנהל את המלחמה בעקיפין, עלינו להתאמץ בכל עוז להפיץ לימוד התורה וזהו חייצי מות לעמלק, כי סיבת הסיבות לכל תחלואינו היא מה שרפו ידינו מן דברי תורה, וא"כ גם הרפואה העיקרית היא רק אחת, בריש כל אסון אנא חמר דקאי על התורה שקרוייה יין כמו שפירש הגר"א ובאתר דאית חמר תמן לית סממנין מתבעין.

מגילת אסתר

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות

כתב החיד"א בספר חומת אנוך:

פרשת ויקרא

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

כתב בספר צרור המור:

ולפי שאדם הראשון בחטאו היה מרוחק מהש"י, והש"י לא היה רוצה להזכיר שמו. על דרך, מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. וכמו שאמרו (חגיגה טו ע"ב) על רבי מאיר מאי עביד קב"ה, גמיר שמעתתא מפומיהו דרבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. מ"ט, משום דגמיר מפומיה דאלישע אחר. וכשאמרו (שם) רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק, גמר הלכה משמו אומר היה רבי מאיר וכו'. נראה שהש"י בראשונה לא היה רוצה להזכיר שמו של ר"מ משום אלישע רבו, ואח"כ כשנתרצה הזכיר שמו. וכן אמרו (ע"ז יז.) באלעזר בן גודגדא שהיה רשע כל ימיו ולא הניח זונה וכו'. ואח"כ נתחרט והלך אצל ימים ונהרות ומדברות שיבקשו עליו רחמים, והם אמרו דיינו לבקש רחמים עלינו. וכשראה כך, אמר אין הדבר תלוי אלא בי. הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצאה נשמתו, יצאת בת קול ואמרה אשריך רבי אלעזר שאתה מזומן לחיי העולם הבא. אמר רבי לא דיין לצדיקים שקוראן בשמן אלא שקורא להם רבי. נראה שהאדם המרוחק אין רוצה הש"י להזכיר שמו, כמוזכר בר' מאיר ובר' אלעזר.

וכן היה הדבר באדם הראשון, שאחר שחטא לא הזכירו הש"י ולא הזכירו בתורה. ואחר שנבנה המשכן שבו הוקם המשכן למעלה ולמטה, ונתקיים העולם כבראשונה, וצוה להקריב הקרבנות לכלות פשע ולהתם חטאת, מיד הזכיר שמו ואמר **אדם כי יקריב מכם קרבן לה'.** שזה רמז לאדם הראשון שנתקרב אל הש"י בסבת הקרבנות, וירדה השכינה בשמיני למילואים לתחתונים כמו שהיתה בראשונה, ונתחזק העולם ונתבסס בדברי המשכן שהיו דוגמת דברי העוה"ז, כמו שכתבנו למעלה.

אדם כי יקריב מכם

כתב האלשיך:

ענין כל ישראל ערבים זה לזה, וחטא האחד על הכלל יחשב, ומה גם על הראויים להזהיר ולהישייר, כמאמרו יתברך ליחזקאל 'ואתה כי לא הזהרת רשע' וכו', ועל כן כי יחטא איש גם זולתו יאשמו. וזהו אדם כי יקריב שהוא על אשר חטא, הנה מכם נמשך לו זה שהוצרך להקריב, שלא הזהרתם אותו.

אדם כי יקריב מכם

כתב הספורנו:

ופירש שקרבנות נדבה מקבלים אותם מכל אדם אפילו מן הגוים, כמו שביאר אחר כך באמרו ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלקיכם מכל אלה, כי משחתם בהם מום בם, והנה המשומדים גרועים מן הגוים, בפרט המשומדים לע"ז ולהלל שבתות בפרהסיא.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

כתב האור החיים:

עוד ירמוז לצוות את אנשי היל, להשתדל לקרב לבבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה יקרא קרבן לה', כי על ידי חטא האדם יפרד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים, דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה', והיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאוה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר, וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו, והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא (יומא פז) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי ישמרנו ה' משגינות, והם הדברים הנאמרים כאן.

אמרו רבותינו ז"ל שלבשתה רוח הקדש. ואפשר **דכאשר מסרה עצמה על קדושת השם הוסיפה קדושה על קדושתה** והוסיפה להתקדש בכל אבריה כמ"ש הרב מהר"ם אלשיך ז"ל דהמוסר עצמו על קדוש ה' מתקדש בכל אבריו ולכן זכתה שלבשתה רוח הקדש.

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה

כתב מהר"ל בספר אור חדש:

כתב יכרע וישתחוה לשון עתיד מפני שלא נעשה זה בפעם א' בלבד רק הרבה פעמים עשה זה ולכן כתיב לשון עתיד כי כך משמע לשון עתיד על דבר שהוא תמיד כמו ככה יעשה איוב.

ועוד יש לפרש לא יכרע היינו אף שהיה יכול מרדכי לילך דרך אחר שלא היה פוגע בו ולא יכעוס המן היה **מרדכי הולך נגד המן על דעת זה שלא יכרע ולא ישתחוה**, וכך משמע לא יכרע שהוא לשון עתיד והכל כדי לקדש שמו יתברך.

ומתנות לאביונים

כתב הרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פרק ב):

מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, **שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה** שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים.

ודובר שלום לכל זרעו

כתב בספר החיים לרבי חיים אחי המהר"ל (גאולה וישועה חלק ג'):

וחתם ספר גאולה זו במקרא זה להגיד כי **לעולם לא ימצאו צוררי היהודים מקום להציר את ישראל ולהלשין עליהם אלא אם כן הם צוררים לעצמם ומלשינים זה לזה** ולכן ראה מרדכי לאחוז במדת השלום כי בזה לא יוכלו לו המן ושאר צוררי היהודים.

זכרון לצדיקים

הגאון רבי שמעון סופר צוקללה"ה

ביום י"ז אדר ב' ימלאו קמ"א שנה להסתלקותו של הגאון רבי שמעון סופר צוקללה"ה אב"ד קראקא בן מרנא משה צוקללה"ה בעל חתם סופר

כתב בן אחיו בספר חוט המשולש (דף ס"ז):

בהיות זודי הגאון זצ"ל יושב בסוד ועד יועצי הממלכה (רייכסראטה) בעיר הבירה וויען, שאלהו אחד מבני הוועד (שהי' ג"כ ראש עדת ישראל בעיר המלוכה ההיא) בעניני הדת ובפני מלא שחוק להג על דברי חז"ל שאמרו על אותו האיש שנידון בצואה רותחת, וצחק ורגז שדבר זה מזיק ומסבב הרבה גלות, והרבה להפליא כבודו של אותו האיש למען תגדל אשמת חכמי התלמוד שכתבו עליו כזה, והוסיף לשחוק מי הגיד להם מאשר נעשה בעולם אשר לא נראה לעיני בשר, וכי לא הי' די להם אם יאמרו שנדון באש ובמים, ולפי דעתו החיוב מוטל על חכמי ישראל למחוק דבר זה מן הש"ס.

ברוח נכון ונפש שוקטה ענה לו קדוש זודי הגאון ז"ל דברים ירדו חדרי בטנו, ואמר שמע ואחזה לך דברי חכמים וחידותם ורב חכמה הצפונה באדר מליצתם:

הן בהיותי עוד סמוך על שלחן אבא מורי החתם סופר זצ"ל אשר כמוני כמוך ידעת שחכם גדול הי' וכל רז לא אנס לי, בעת ההיא צו ניתנה מטעם הממשלה לפתוח שערי עיר הבירה פעסט לכל איש מאיזה דת שיהי' באין מפריע, והקול נשמע בעיר פרעסבורג ורבים מיראי ה' הדואגים על כבוד ה' ותורתו באו אל כבוד אבא מורי זצ"ל אז נדברו יראי ה' יחדיו ויתעצבו אל לבם באמרם הרבה מבעלי בתים יעזבו קהלה הקדושה פ"ב ויסעו לפעסט לשכון שם בראש הומיות ויסודי אמונתם ינטו לנפול ועמודי הקהלה פה ירופפו.

ע"ז השיב להם אבא מורי ז"ל אמרים: הענין אשר יעציב לבבכם הטהור יסב לי שמחה, כי זאת דעו לכם האיש אשר יראת ה' תחולתו ובילדי נכרים לא יספיק ורוח עושים רוח הזמן החדשה עוד לא נשבה בו, זה לא יעזוב מקום קהלת קודש למצוא מנוחות בין רחובות עיר פעסט, אך אלו אשר רעעו מוסדי אמונתם מכבר אך עדיין צעירי הברוש או יראת אנשים כסתה פניהם ולא יוכלו לבצע אשר יזמו בלבותם והוכרחו עד עתה לשום יד למו פיהם וחתת עדת יראי ה' דפה נפלה על פניהם ולא יכלו לצאת לקראת נשק הת"ח נוטרי קרתא, אלו רק אלו ישמחו עלי גיל ישישו כי ימצאו קבר בפעסט קברת התאוה אשר התאוו מאז ומעולם, **ועל אלו נברך ברוך שפטרני מעונשם ועדרנו השאר קהלה קדושה קהלה נאה וחסודה, כי המה עשו במחשך מעשיהם וכל מה שהי' אפשר להם להסית ולהדיח בצנעה לא מנעו מעשות, וגרועים הרבה יותר מאלו אשר כבר יצאו מדת היהדות**, כי מי יתן להם שומע אלו אשר המירו דתם אם יהיו מונין איש יהודי על א' ממצות ה' אך אלו אשר עדיין בשם ישראל יכוננו ומתהפכים בין יראי ה' וכלאחר יד מעקמים שפתיים על מנהג ישן שנתישן בישראל מעט מעט נמשכי' אחריהם צעירי הצאן דלא סגי בהימנותא, ומעתה אם ילכו להם תהי' יציאתם מן העיר כנקיון הצינורות וכגורף ביבין השוטף כל זבל וצואה המעפש האויר, וכאשר יעברו ואינם ולא תעל צחנתם ובאשם עוד, הן אז יזכרכו האוירים ולא יזיקו עוד עכ"ל.

והנסיין ילמדנו שכל דברי קדשו בהשכל ודעת ויתרון רוח חכמת אלקים וכאשר אמר כן הי', ואמשל לך משל והוא המאכל אשר יאכל ונתעכל כל צרכו והוא נתבשל בסיר הגוי' כלי האצטומא כל צרכו לא יסבול אותו הגוף יותר מדי כי לא נשא אותם הטבע לשבת יחדיו כי זיק למוסדות מזג הגוף כי מעט מעט יתעפש דמו להרתיחם ויהפך לנגע צרעת (וכלל גדול כללו חכמי הטבע איין געזונדער ארגאניסמוס פערטראגט קיינע קראנקהאפטע סובשטאנץ אין זיך) ואין הטמא מתדבק בטהור ואין ארור מדבק בברוך, וכן טבע מי הנהר הזכים והצלולים לא יסבלו נבלת הפגר בתוכם ואחר ימים מעטים יצוף ע ל פני המים וישטפוהו אל החוף, וכן אמרו חז"ל במליצה צחה עד דרותחא קדרתך שפוך (ברכות ס"ב) והיא מליצה נאה על מזון המתעכל באצטומא קראו להם קדירא רותחא והזהירו שלא יעכבם האדם בתוך הגוף כי זיק לכל גייתו ויהפכו לו לרועץ.

והנה מאשר ניתנה בדת הטבע בגוף האנושי' בפרט ממנה נקח לישר מסילות בלבבינו למען נלך עם גוף חברת האנושי בכלל, כי גם גוף הגדול הזה לא יסבול בטוב חלק מזר המזיק לו, ואם נתבונן באיש שהוא מזיק להחברה מפאת שהוא עצור בתוכה ולגוף אחד יחשב עמה, אז לא נתמהמה מלהרחיקו מעל הגוף הגדול והנכבד לכל יהפוך לרועץ ונידן מענין צואה רותחת בגוי' הקטן כשנתבונן דינה, נדע מה נעשה בדינו להרחיקו גש הלאה.

והנה האיש הזה אשר התקומם נגד קבלת החכמים אשר מורשה להם מנותן התורה ית"ש לא יבא לאמור אני אשרש אחר דת משה עד לא ימצא לה דורש וענף בזה גם אני מודה שחכם גדול הי' להרע רק מעט מעט הסית והדיח רבים מאחרי ה' ותורתו כי ידע הרבה בלימודים, וכל זמן שהי' חכם בין החכמים מצא שומעים שהטו לו אוזן בנקל כי מדוע ימאנו בקלי קלות אם מפה מתחסד יצאו הדברים, ומה גם שרק לטובת תורת ה' דרש כי עת לעשות לה' ולתורתו להפר מעט למען תתקיים כמה שיוכל להתקיים ככל אנשי הזמן הפוקרים אשר מקרוב באו מתחפשים תחת מסוה היראה אשר לא נגע בלבבם ויאמרו הריסת הדת תיקונו כי אי אפשר לעת כזאת להחזיק בישנות, הנה **איש כזה ארסו הולך בכל אברי החבורה כצואה רותחת אם יעצם אדם בתוך גייתו ונדון ממנו וכמוהו למהר לשופכה ולא תהי' לגוף אחד ולא תזיק יותר** (ושיעור המאמר בביאורו ער ווירד פאן צואה רותחת פערארטרטיההלט).

ולמען הרגיע רוגזו של מעלתו על אשר בחרו חז"ל למטרת לעגם את האיש המרום בעיני כבודו הנני להבטיח את מע"כ שאין משא פנים בדבר כי כן אמרו חז"ל על כל הלועג על דברי חכמים שנידן בצואה רותחת (עירובין כ"א) וגם שם כוונתם ע"ד שאמרת, אלו דברי זודי הגאון זצ"ל ודפיה"ח.

(אמר הכותב בן אחיו עפ"י הנ"ל אולי כוונת חז"ל כי כמו צואה רותחת אשר ריחו הרע נודף למרחוק ומוטבע בטבע האדם לברוח ממני כי מבלי יכולת החוש לסבלו, כן המלעיג על דברי חז"ל הי' נדון באופן זה לנוס מפניו ולהרחיק ממנו כמטחוי קשת כי לאו כל מוחא סבל דא וסורו טמא פן תיגעו ואברחהו גם ברח יהי' וק"ל).

משנכנס אדר מרכים בשמחה